

IONA 3,1-4,4 RESCRIEREA ȘI STRUCTURAREA TEXTULUI CONFORM PRINCIPILOR ANALIZEI RETORICE¹

I

Marius Grigore FURTUNĂ*

ABSTRACT. *Jonah 1,1-16, Rewriting and Structuring the Text According to the Principles of Semitic Biblical Rhetoric.* Rhetorical analysis of a text can help to better understand it in its unity. To achieve this, the method of rhetorical analysis consists of rewriting a text in such a way as to highlight the elements that make up its backbone (parallelisms, concentric forms of structuring the text, terms that are repeated and their position within a text, etc.). This article, using the methods of Biblical Rhetorical Analysis, focused on a part of the book of the prophet Jonah (3.1-4.5). For the purpose of the article, the text was translated by the author from the Greek version of the book (LXX). Each verse, or part of a verse, was rewritten, briefly explaining why the proposed rewriting was chosen. Subsequently, each part was rewritten, highlighting the elements that constitute the rhetorical structure. In a subsequent article, the rewriting and interpretation of the entire picture will be carried out.

Keywords: Jonah, rhetorical analysis, parallelism, symmetry, synonymy, concentric structure, chiasmus

Cuvinte cheie: Iona, analiză retorică, paralelism, simetrie, sinonimie, structură concentrică, chiasm

¹ Pentru familiarizarea cu această metodă vezi lucrarea de referință Meynet, R., *Trattato di retorica biblica*, Edizioni Dehoniane, Bologna, 2008, istoricul acestei metode și bibliografie.

* Lect. univ. dr., Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Teologie Greco-Catolică, Departamentul Cluj-Napoca, marius.furtuna@ubbcluj.ro.

1. Introducere

Cartea profetului Iona este structurată în patru tablouri (1,1-16; 2,1-11; 3,1-4,4 și 4,5-11). În cadrul acestui articol se va rescrie și structura până la nivel de părți cel de-al treilea tablou al cărții (Iona 3,1-4,4). Acesta este compus din trei părți intitulate după cum urmează:

1. După ce a fost convertit, lui Iona îi este încredințată a doua oară aceeași misiune profetică (3,1-3)
2. Iona propovăduiește cu succes, păgânii își schimbă comportamentul, iar Dumnezeu își schimbă planul Său (3,4-10)
3. Iona, întristat și tulburat de milostivirea lui Dumnezeu (4,1-4).

Se poate observa simetria dimensiunilor părților: cea centrală este amplă (6 vv.) iar prima și ultima mai reduse (3 respectiv 4 vv.). În cele ce urmează se vor rescrie versetele, sau părți din acestea, fără a modifica conținutul lor. După rescrierea versetelor se va trece la nivelul părților ce sunt constituite din mai multe versete. Mai multe părți constituie un tablou, iar unul sau mai multe tablouri constituie o carte.

Textul folosit, după cum se va vedea pe parcursul articolului, este versiunea greacă a cărții conform Septuagintei².

2. Prima parte

După ce a fost convertit, lui Iona îi este încredințată a doua oară aceeași misiune profetică (3,1-3)

2.1. Rescrierea versetelor (vv. 1-3)

^{3,1}Și a fost cuvânt al Domnului către Iona,
al doilea, zicând:

^{3,1}καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς Ἰωναν
ἐκ δευτέρου λέγων

² *Septuaginta, Id est Vetus Testamentum graece iuxta LXX interpretes. Duo volumina in uno*, edidit Alfred Rahlfs, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1979², vol. II, pp. 528-529.

Primul verset, tipic pentru începutul unui nou tablou narativ, este compus din două stihuri. Este un paralelism în care sunt doi termeni ce aparțin aceluiași câmp semantic: „cuvânt” (λόγος) și „zicând” (λέγων).

² Scoală și mergi vestește	<u>în Ninive</u> , cetatea cea mare, și <u>în ea</u>
² ἀνάστηθι καὶ πορεύθητι κήρυξον	<u>εἰς Νινευη</u> τὴν πόλιν τὴν μεγάλην καὶ <u>ἐν αὐτῇ</u>

Versetul al doilea este constituit din două paralelisme. Primul (constituit din prima jumătate a versetului) este sinonimic. În cele două stihuri sunt două perechi de sinonime. Prima este: „în Ninive” (εἰς Νινευη) și „în ea” (ἐν αὐτῇ) pronumele referindu-se la cetatea Ninive. Cea de-a doua pereche este constituită din: „scoală și mergi” (ἀνάστηθι καὶ πορεύθητι) și „vestește” (κήρυξον). Sinonimia constă în faptul că expresia „scoală și mergi” este una tipică pentru trimiterea în misiunea de vestire (cel de-al doilea termen) a profetilor. Cele două expresii indică activitatea profetului, cea de a rosti mesajele profetice primite de la Dumnezeu, fiind trimis de Divinitate.

întocmai cu vestea cea dintâi pe care
Eu am spus-o către tine.

κατὰ τὸ κήρυγμα τὸ ἔμπροσθεν ὃ
ἐγὼ ἐλάλησα πρὸς σέ

Al doilea paralelism din v. 2 este și el unul sinonimic. Acest lucru se realizează printr-o pereche de sinonime: „veste cea dintâi” (κήρυγμα τὸ ἔμπροσθεν) și „Eu am spus-o” (ἐγὼ ἐλάλησα).

³ Și s-a ridicat Iona și a mers în <u>Ninive</u> precum a zis <u>Ninive</u> era o cetate mare pentru ca la trei zile de drum.	Domnul, Dumnezeu,
--	----------------------

³ καὶ ἀνέστη Ἰωνας καὶ ἐπορεύθη εἰς <u>Νινευη</u> καθὼς ἐλάλησε <u>Νινευη</u> ἦν πόλις μεγάλη τῷ ὡσεὶ πορείας ὁδοῦ ἡμερῶν τριῶν	κύριος θεῶ
--	-----------------------------

Versetul 3 este compus din trei stihuri. Toate cele trei sunt într-un paralelism sinonimic prin câte o expresie ce face trimitere la cetatea în care este trimis Iona: Ninive. Primul termen, ce se găsește în primele două stihuri este numele orașului, „Ninive”. Ceilați doi termeni: „cetate mare” (*πόλις μεγάλη*) și „trei zile de drum” (*ὁδοῦ ἡμερῶν τριῶν*) fac trimitere tot la cetatea Ninive. În acest sens a se vedea stihul al doilea. Ultima expresie indică dimensiunea mare a cetății Ninive. Era atât de mare încât erau necesare trei zile pentru a o traversa.

Primele două stihuri mai conțin câte un termen ce sunt sinonimi: Domnul” (*κύριος*) respectiv „Dumnezeu” (*θεῶ*).

2.2. Rescrierea primei părții (vv. 1-3)

^{3,1}Și a fost cuvânt al Domnului către Iona, al *doilea*, zicând:

²Scoală și **mergi** în Ninive, cetatea cea mare, și vestește în ea întocmai cu vestea cea *dintâi* pe care Eu am spus-o către tine.

³Și s-a ridicat Iona și **a mers** în Ninive precum a zis Domnul, Ninive era o cetate mare pentru Dumnezeu, ca la *trei* zile de drum.

^{3,1}καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς Ἰωнан ἐκ *δευτέρου* λέγων

²ἀνάστηθι καὶ **πορεύθητι** εἰς Νινευη τὴν πόλιν τὴν μεγάλην καὶ κήρυξον ἐν αὐτῇ κατὰ τὸ κήρυγμα *τὸ ἔμπροσθεν* ὃ ἐγὼ ἐλάλησα πρὸς σέ

³καὶ ἀνέστη Ἰωνας καὶ **ἐπορεύθη** εἰς Νινευη καθὼς ἐλάλησεν κύριος Νινευη ἣν πόλις μεγάλη τῶ θεῶ ὡσεὶ πορείας ὁδοῦ ἡμερῶν *τριῶν*

Prima parte este o structură concentrică compusă din cinci stihuri. În centru este referința la mesajul pe care Iona trebuie să-l transmită locuitorilor din Ninive. Nu se enunță conținutul mesajului ci se spune că este „întocmai cu vestea cea dintâi” (*κατὰ τὸ κήρυγμα τὸ ἔμπροσθεν*).

Stihurile doi și patru conțin fiecare o pereche de verbe specifice profetismului „a se scula” și „a merge”. Iona primește porunca divină de a se scula, a se ridica și de a merge în cetatea Ninive pentru transmite mesajul profetic primit.

De remarcat este prezența a trei termeni în stihurile unu, trei și cinci. Termenii sunt: „al doilea” (*δευτέρου*), „dintâi” (*τὸ ἔμπροσθεν*) și „trei” (*τριῶν*). Fiecare termen, dintre cei trei, trimit la o multitudine de semnificații.

Termenul „dintâi”, din stihul central, apare în expresia „vestea cea dintâi pe care Eu am spus-o” (τὸ κήρυγμα τὸ ἔμπροσθεν ὃ ἐγὼ ἐλάλησα). Expresia indică unicitatea mesajului transmis de YHWH lui Iona. Mesajul divin este imuabil, este unic precum unic este El.

Prima parte începe cu „Și a fost cuvânt al Domnului ..., al doilea, ...” (καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου ... ἐκ δευτέρου). Alăturarea termenilor „cuvânt” (λόγος) și „al doilea” (δευτέρου) nu poate să nu îndrepte mintea spre Fiul, cea de-a doua Persoană Divină a Sfintei Treimi și unul dintre titlurile cele mai des utilizate pentru Acesta: Logosul Divin.

Ultimul stih al primei părți conține expresia „trei zile de drum” (ὁδοῦ ἡμερῶν τριῶν). Având prezente precedentele două expresii legate de Dumnezeu (YHWH) și de Logosul Divin, expresia „trei zile de drum” poate fi interpretată ca o anticipare a evenimentului Invierii lui Isus Cristos, Fiul lui Dumnezeu.

3. A doua parte

Iona propovăduiește cu succes, păgânii își schimbă comportamentul, iar Dumnezeu își schimbă planul Său (3,4-10)

3.1. Rescrierea versetelor (vv. 4-10)

⁴Și a început Iona a intra în cetate,
 cale ca de **o zi**,
 și a vestit zicând:
 Încă **trei zile** și
Ninive va fi distrusă.

⁴καὶ ἤρξατο Ἰωνᾶς τοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν
 ὡσεὶ πορείαν **ἡμέρας μιᾶς**
 καὶ ἐκήρυξεν καὶ εἶπεν
 ἔτι **τρεις ἡμέραι** καὶ
Νινευη καταστραφήσεται

A doua parte se deschide cu v. 4. Versetul are o scurtă introducere: „Și a început Iona a intra”, pentru ca apoi să constituie o simetrie centrată cu 5 stihuri. În centru se găsește verbul „a vesti” (ἐκήρυξεν), verb tipic pentru profetism. Un verb ce se regăsește de mai multe ori în această a doua parte, dar și pe parcursul cărții lui Iona. Simetria stihurilor doi și trei este dată de termenul zi/zile (ἡμέρας/ἡμέραι)

Pe extreme stihurile conțin doi termeni sinonimici: „cetate” (τὴν πόλιν) și „Ninive”. Termenii indică destinația și locul în care Iona trebuia să ajungă și să transmită mesajul divin.

⁵Și au crezut **oamenii** din Ninive lui Dumnezeu.

Au vestit post și au îmbrăcat saci,

de la mare până la mic ai lor.

⁵καὶ ἐνεπίστευσαν οἱ ἄνδρες Νινευῆ τῷ θεῷ καὶ

ἐκήρυξαν νηστείαν καὶ ἐνεδύσαντο σάκκουσ

ἀπὸ μεγάλου αὐτῶν ἕως μικροῦ αὐτῶν

Versetul cinci este o structură concentrică ce are în centru două verbe importante: „au vestit” (ἐκήρυξαν) și „au îmbrăcat saci” (ἐνεδύσαντο σάκκουσ). Verbul „a vesti” este același cu cel folosit în cazul lui Iona când acesta vestește, propovăduiește mesajul profetic primit de la YHWH. Tot în centru se găsesc termeni aparținători câmpului semantic al convertirii, al practicilor ce indică schimbarea comportamentului. Este vorba despre „au vestit post” (ἐκήρυξαν νηστείαν) și „au îmbrăcat saci” (ἐνεδύσαντο σάκκουσ).

Concentric se găsesc un terment și o locuțiune verbală ce indică aceeași realitate, locuitorii din Ninive: „oamenii din Ninive” (οἱ ἄνδρες Νινευῆ) și „de la mare până la mic ai lor” (ἀπὸ μεγάλου αὐτῶν ἕως μικροῦ αὐτῶν).

⁶Și a ajuns cuvântul la regele Ninivei.

S-a ridicat de **pe tronul** său,

și-a dat jos de pe el veșmântul său, s-a încins [cu] sac și a **șezut** **pe cenușă**.

⁶καὶ ἤγγισεν ὁ λόγος πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Νινευῆ καὶ ἐξάνεστη ἀπὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ καὶ περιέλατο τὴν στολὴν αὐτοῦ ἄφ' ἑαυτοῦ καὶ περιεβάλετο σάκκον καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ σποδοῦ

Versetul este un paralelism antitetic. Sunt trei perechi de termeni antitetici. Prima este: „regele Ninivei” (*τὸν βασιλέα τῆς Νινευῆ*) și „a dat jos de pe el veșmântul său” (*περιείλατο τὴν στολὴν αὐτοῦ*). Regele odată dezbrăcat de hainele sale nu mai poate fi recunoscut ca rege de cei ce nu-l cunosc. Astfel regele, cel la care ajunge vestea cu privire la propovăduirea lui Iona, dezbrăcându-se și așezându-se pe cenușă (și nu pe tronul său) temporar încetează de a mai fi rege.

O a doua pereche de termeni antitetici sunt verbele „a se ridica” (*ἐξάνεστη*) de pe tron și „a se așeza” (*ἐκάθισεν*) pe cenușă ca semn al propriei convertirii.

A treia pereche antitetică este constituită din termenii „tron” (*τοῦ θρόνου*) și „cenușă” (*ἐπὶ σποδοῦ*). Fastului curții regale (hainele, tronul etc) i se opune umilința, modestia hainelor făcute din material de sac și cenușa, loc unde se așează regele.

⁷Și a fost vestit și anunțat în Ninive, din partea regelui și demnitarilor săi, zicând:

Oamenii,

să [nu] mănânce nimica

animalele, boii și oile

nici să pască [și] nici apă să bea.

⁷καὶ ἐκηρύχθη καὶ ἐρρέθη ἐν τῇ Νινευῆ παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ παρὰ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ λέγων

οἱ ἄνθρωποι καὶ

μὴ γευσάσθωσαν μηδὲν

τὰ κτήνη καὶ οἱ βόες καὶ τὰ πρόβατα

μηδὲ νεμέσθωσαν μηδὲ ὕδωρ πιέτωσαν

Versetul 8 este compus din trei stihuri. Primul introduce porunca regelui din Ninive și a demnitarilor cetății.

Stihurile doi și trei sunt într-o relație de paralelism progresiv. Ceea ce se enunță în al doilea stih se dezvoltă, se detaliază, în cel de-al treilea. Astfel se poruncește ca: „oamenii” (οἱ ἄνθρωποι) „să [nu] mănânce nimica” (*μὴ γευσάσθωσαν μηδὲν*), iar „animalele, boii și oile” (*τὰ κτήνη καὶ οἱ βόες καὶ τὰ πρόβατα*) „nici să pască [și] nici apă să bea” (*μηδὲ νεμέσθωσαν μηδὲ ὕδωρ πιέτωσαν*).

⁸Și s-au încins cu saci oamenii și animalele.

⁸καὶ περιεβάλοντο σάκκους οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ κτήνη

Primul stih al v. 8 constituie o singură unitate retorică.

Au strigat către Dumnezeu cu putere, [s-]au întors fiecare din calea sa cea rea și de la nedreptatea care [era] în mâinile lor, **zicând**:

καὶ ἀνεβόησαν πρὸς τὸν θεὸν ἐκτενωῶς καὶ ἀπέστρεψαν ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ
τῆς πονηρᾶς καὶ
 ἀπὸ τῆς ἀδικίας τῆς ἐν *χερσὶν αὐτῶν λέγοντες*

Marea parte a v. 8 constituie un chiasm (o structură de forma literei X în limba greacă). Astfel: termenii sinonimi între ei, „au strigat” (*ἀνεβόησαν*) și „zicând” (*λέγοντες*) se găsesc în poziții diametral opuse. Primul la începutul structurii, iar cel de-al doilea la sfârșitul ei.

Termenii „calea sa cea rea” (*τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς*) și „nedreptatea” (*τῆς ἀδικίας*) din mâinile locuitorilor cetății sunt sinonimi indicând faptele rele săvârșite de locuitorii din Ninive. Poziția lor este inversă decât a precedentelor cuvinte: primul „calea sa cea rea” se găsește la sfârșitul unui stih iar cel de-al doilea „nedreptatea” (*τῆς ἀδικίας*) la începutul următorului stih.

⁹**Cine știe**

dacă *se va răzgândi*

Dumnezeu și

se va întoarce de la urgia mâniei sale și [astfel]

sigur nu vom pieri.

⁹**τίς οἶδεν**

εἰ μετανοήσει

ὁ θεὸς καὶ

ἀποστρέψει ἐξ ὀργῆς θυμοῦ

αὐτοῦ καὶ

οὐ μὴ ἀπολώμεθα

Versetul 9 este o structură concentrică cu patru stihuri. În centru se găsește un paralelism sinonimic în care se exprimă speranța ca Dumnezeu să renunțe la pedeapsa pe care are de gând să o aplice locuitorilor din Ninive. Sinonimia este dată de două perechi de termeni: „se va răzgândi” (*μετανοήσει*) și „se va întoarce” (*ἀποστρέψει*), iar cea de-a doua este compusă din termeni ce fac referire la Divinitatea lui Iona, „Dumnezeu” (*ὁ θεὸς*) și „sale” (*αὐτοῦ*).

Pe extremități se găsesc două expresii sinonime între ele ce redau speranța într-o posibilă iertare: „cine știe” (*τίς οἶδεν*) și „sigur nu” (*οὐ μὴ*).

¹⁰Și a văzut Dumnezeu faptele lor, că [s-]au întors de la căile lor cele rele. Și [s-]a răzgândit Dumnezeu [cu privire] la răul care a zis [că-]l face lor și nu [l-]a făcut.

¹⁰καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὰ ἔργα αὐτῶν ὅτι ἀπέστρεψαν ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτῶν τῶν πονηρῶν καὶ μετενόησεν ὁ θεὸς ἐπὶ τῇ κακίᾳ ἣ ἔλάλησεν τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς καὶ οὐκ ἐποίησεν

Ultimul verset al părții a doua este un paralelism sinonimic. Acesta se realizează prin intermediul a două perechi de termeni. Prima este „[s-]au întors” (ἀπέστρεψαν) și „[s-]a răzgândit” (μετενόησεν). Cea de-a doua pereche este „căile lor cele rele” (τῶν ὁδῶν αὐτῶν τῶν πονηρῶν) și „răul” (τῇ κακίᾳ).

3.2. Rescrierea părții a doua (vv. 4-10)

⁴Și a început Iona a intra în cetate, cale ca de o zi, și a vestit zicând: Încă trei zile și Ninive va fi distrusă. ⁵Și au crezut *oamenii* din Ninive lui Dumnezeu. **Au vestit post și au îmbrăcat saci, de la mare până la mic** ai lor. ⁶Și a ajuns cuvântul la regele Ninivei. S-a ridicat de pe tronul său, și-a dat jos de pe el veșmântul său, **s-a încins [cu] sac și a șezut pe cenușă**. ⁷Și a fost vestit și anunțat în Ninive, din partea regelui și demnitarilor săi, zicând: *Oamenii*, animalele, boii și oile să [nu] mănânce nimica nici să pască și nici apă să bea.

⁸Și **s-au încins cu saci oamenii și animalele**. Au strigat către Dumnezeu cu putere, *[s-]au întors fiecare din calea sa* cea rea și de la nedreptatea care [era] în mâinile lor, zicând:

⁹Cine știe, dacă *Dumnezeu se va răzgândi și se va întoarce* de la urgia mâniei sale și [astfel] sigur nu vom pieri. ¹⁰Și a văzut Dumnezeu faptele lor, că *[s-]au întors de la căile lor cele rele*. Și *[s-]a răzgândit Dumnezeu* [cu privire] la răul care a zis [că-]l face și nu [l-]a făcut.

⁴καὶ ἤρξατο Ἰωνᾶς τοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν ὥσει πορείαν ἡμέρας μίας καὶ ἐκήρυξεν καὶ εἶπεν ἔτι τρεῖς ἡμέραι καὶ Νινευη καταστραφήσεται ⁵καὶ ἐνεπίστευσαν οἱ ἄνδρες Νινευη τῷ θεῷ καὶ **ἐκήρυξαν νηστείαν καὶ ἐνεδύσαντο σάκκους ἀπὸ μεγάλου αὐτῶν ἕως μικροῦ αὐτῶν** ⁶καὶ ἤγγισεν ὁ λόγος πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Νινευη καὶ ἐξανέστη ἀπὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ καὶ περιελάτο τὴν στολὴν αὐτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ **περιεβάλετο σάκκον καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ σποδοῦ** ⁷καὶ ἐκηρύχθη καὶ ἐρρέθη ἐν τῇ Νινευη παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ παρὰ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ λέγων οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ κτήνη καὶ οἱ βόες καὶ τὰ πρόβατα μὴ γευσάσθωσαν μηδὲν μηδὲ νεμέσθωσαν μηδὲ ὕδωρ πιέτωσαν

⁸καὶ **περιεβάλοντο σάκκους** οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ κτήνη καὶ ἀνεβόησαν πρὸς τὸν θεὸν ἐκτενωῶς καὶ ἀπέστρεψαν ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς καὶ ἀπὸ τῆς ἀδικίας τῆς ἐν χερσὶν αὐτῶν λέγοντες

⁹τίς οἶδεν εἰ μετανοήσει ὁ θεὸς καὶ ἀποστρέψει ἐξ ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ καὶ οὐ μὴ ἀπολώμεθα ¹⁰καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὰ ἔργα αὐτῶν ὅτι ἀπέστρεψαν ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτῶν τῶν πονηρῶν καὶ μετενόησεν ὁ θεὸς ἐπὶ τῇ κακίᾳ ἣ ἐλάλησεν τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς καὶ οὐκ ἐποίησεν

A doua parte a celui de-al treilea tablou al cărții lui Iona este compusă din trei părți. La mijloc este acțiunea locuitorilor din Ninive care fac penitență (se îmbracă în saci, au abandonat căile lor greșite și s-au rugat la Dumnezeu al căruia profet era Iona).

În prima parte locuitorii cetății auzind mesajul lui Iona, anunță ca fiecare să postească și să se îmbrace în sac, materialul aspru din care erau făcuți sacii (*ἐκήρυξαν νηστείαν καὶ ἐνεδύσαντο σάκκους*). Această decizie îi vizează pe toți locuitorii cetății, de la mare până la cel mai mic al lor (*ἀπὸ μεγάλου αὐτῶν ἕως μικροῦ*). Verbul pentru a anunța măsurile penitențiale asumate de locuitori este același cu cel folosit pentru acțiunea de vestire a deciziei divine de către Iona (*ἐκήρυξεν* în cazul lui Iona, respectiv *ἐκήρυξαν* în cazul locuitorilor)

Decizia locuitori este „dublă” – sau confirmată, capătă autoritate – prin acțiunea regelui de a îmbrăca sac și anunțul venit din partea regelui și a demnitarilor cetății cu privire la postul alimentar. În acest caz sunt incluse și animalele mari (bovinele și alte asemenea) și ovinele.

Partea centrală (v.8) confirmă acțiunea de îmbrăcare (încingerea în jurul brâului) cu sac, atât oamenii cât și animalele. Nu se confirmă acțiunea de a posti alimentar. În schimb se menționează că „au strigat către Dumnezeu cu putere, [s-]au întors fiecare din calea sa” (*τὰ κτήνη καὶ ἀνεβόησαν πρὸς τὸν θεὸν ἐκτενωῶς*).

Acțiunea de întoarcere a fiecăruia (*ἀπέστρεψαν ἕκαστος*) este cea care leagă blocul de text central de cel de-al treilea prin verbul „a (se) întoarce” (*ἀπέστρεψαν*) (v. 10a). Legătura are loc prin enunțul speranței din rugăciunea oamenilor din Ninive: speranța ca „Dumnezeu se va răzgândi și se va întoarce”. Răspunsul lui Dumnezeu nu este doar o „întoarcere” (*ἀποστρέψει*) ci chiar mai mult. Dumnezeu se răz-gândește (*μετανοήσει*), cu privire la planul său de a pedepsi locuitorii cetății. Dumnezeu schimbă direcția planului său de la pedeapsă la iertare (v. 10b).

4. A treia parte

Iona, întristat și tulburat de milostivirea lui Dumnezeu (4,1-4)

4.1. Rescrierea versetelor (vv. 1-4)

^{4,1}Dar Iona a fost întristat [cu] întristare mare și a fost tulburat.

^{4,1}καὶ ἔλυπήθη Ἰωνᾶς λύπην μεγάλην καὶ συνεχύθη

A treia parte a celui de-al treilea tablou se deschide cu un verset compus dintr-un singur stih ce prezintă întristarea mare (*λύπην μεγάλην*) și tulburarea (*συνεχύθη*) lui Iona. De ce s-a întristat Iona? Pentru întoarcerea (*ἀπέστρεψαν*) locuitorilor din Ninive sau pentru răzgândirea lui Dumnezeu (*μετενόησεν ὁ θεός*). Forma concisă a versetului lasă posibilitatea interpretărilor într-o direcție sau alta. Este posibil ca întristarea și tulburarea lui Iona să se datoreze faptului că Dumnezeu, cel care l-a trimis, nu l-a confirmat profet adevărat prin pedepsirea locuitorilor din Ninive.

²Și s-a rugat la Domnul și a zis:

O Doamne, [oare] nu acestea [au fost] **cuvintele mele**

²καὶ **προσεύξατο** πρὸς κύριον καὶ εἶπεν

ὦ κύριε οὐχ οὗτοι **οἱ λόγοι μου**

Prima parte a versetului 2 este un chiasm compus din două stihuri. Termenii sinonimi „s-a rugat” (*προσεύξατο*) și „cuvintele mele” (*οἱ λόγοι μου*) se găsesc la începutul și sfârșitul celor două stihuri. Termenii „Domnul” și „Doamne” (*κύριον* respectiv *ὦ κύριε*) sunt la sfârșitul și începutul aceluiași două stihuri.

<u>încă fiind</u> eu în	țara mea Pentru aceasta [Ți-]
am luat[-o] înainte <u>fugind</u> la	Tharsis , căci
<u>ἔτι ὄντος</u> μου ἐν	τῆ γῆ μου διὰ τοῦτο
προέφθασα <u>τοῦ φυγεῖν</u> εἰς	Θαρσις διότι

Versetul 2c-d conține două stihuri ce constituie un paralelism antitetic. Antiteza se realizează prin două perechi de termeni, care poate nu este foarte evidentă. Prima pereche este „încă fiind” (*ἔτι ὄντος*) cu sensul de fiind locuitor, cetățean, al țării sale, pe de-o parte și termenul „fugind” (*τοῦ φυγεῖν*) care se referă la faptul că Iona nu mai este un locuitor, cetățean al patriei sale, ci un fugar, unul fără drepturi.

A doua pereche de antiteze este „țara mea” (*τῆ γῆ μου*) și „Tharsis”. Primul indică locul căruia aparținea Iona, iar al doilea indică locul unde fugе de Domnul, locul care nu este al lui.

am știut că Tu [ești]	<u>milostiv</u> și	îndurător, îndelung răbdător,
	mult <u>milostiv</u> și [Te] întorci de la rele.	
ἔγνω ὅτι σὺ	<u>ἐλεήμων</u> καὶ	οἰκτίρων μακρόθυμος καὶ
	<u>πολύελεος</u> καὶ	μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις

Ultima parte a versetului (v 2e-f) este constituită tot din două stihuri într-un paralelism progresiv. Conținutul primului stih este reluat și amplificat în cel de-al doilea. Progresia se realizează prin două grupări de termeni. Prima este același termen cu două grade de comparație: „milostiv” (*ἐλεήμων*) și „mult milostiv” (*πολύελεος*).

A doua pereche de termeni este compusă, pe de-o parte, din: „îndurător” (*οἰκτίρων*) și „îndlung răbdător” (*μακρόθυμος*), iar pe de alta „[Te] întorci de la rele” (*μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις*). Primi termeni indică o atitudine de răbdare și milostivire din partea lui Dumnezeu. Al doile termen indică acțiunea lui Dumnezeu, se răzgândește cu privire la planurile sale când intenționează să pedepsească.

³ Și acum, Stăpâne Doamne,	<u>ia sufletul meu de la mine,</u>
căci mai bine	<u>a muri</u> mi[-e] decât a trăi.
³ καὶ νῦν δέσποτα κύριε	<u>λαβὲ τὴν ψυχὴν μου ἀπ’ ἐμοῦ</u>
ὅτι καλὸν	<u>τὸ ἀποθανεῖν με ἢ ζῆν με</u>

Versetul trei este un parallelism sinonimic cu două stihuri. Paralelism se realizează prin sinonimia dintre o locuțiune verbal și un verb. Este vorba despre „ia sufletul meu de la mine” (*λαβὲ τὴν ψυχὴν μου ἀπ’ ἐμοῦ*) cu sensul de ia-mi viața, ucide-mă și verbul „a muri” (*τὸ ἀποθανεῖν*).

⁴Și a zis Domnul către Iona: Tu ai fost foarte întristat?

⁴καὶ εἶπεν κύριος πρὸς Ἰωναν εἰ σφόδρα λελύπησαι σύ

Versetul 4 încheie a treia parte și tabloul studiat. Este un verset cu un singur stih. Este o întrebare adresată de Dumnezeu lui Iona, în urma cererii acestuia de a-i lua viața. Din întrebare răxbate un puternic iz de ironie din partea Creatorului cu privier la cererea lui Iona dar și pentru motivul unei cereri atât de grave.

Ultimul tablou al cărții va fi o „lecție” dată lui Iona prin care Dumnezeu îi explică acestuia de ce i-a iertat pe locuitorii cetății Ninive, chiar dacă și-a „discreditat” propriul profet.

4.2. Rescrierea părții a treia (vv. 1-4)

⁴¹Dar **Iona** a fost întristat [cu] întristare mare și a fost tulburat.

²Și s-a rugat la **Domnul** și a zis: O **Doamne**, [oare] nu acestea [au fost] cuvintele **mele** încă fiind **eu** în țara **mea**? Pentru aceasta [Ți-] am luat[-o] înainte fugind la Tharsis, căci am știut că

Tu [ești] milostiv și îndurător, îndelung răbdător, mult milostiv și [Te] întorci de la rele.

³Și acum, **Stăpâne Doamne**, ia sufletul **meu** de la **mine**, căci mai bine a muri **mi**[-e] decât a trăi.

⁴Și a zis **Domnul** către **Iona**: Tu ai fost foarte întristat?

⁴¹καὶ ἐλυπήθη **Ἰωνας** λύπην μεγάλην καὶ συνεχύθη

²καὶ προσεύξατο πρὸς κύριον καὶ εἶπεν ὃ κύριε οὐχ οὗτοι οἱ λόγοι **μου** ἔτι ὄντος **μου** ἐν τῇ γῆ **μου** διὰ τοῦτο προέφθασα τοῦ φυγεῖν εἰς Θαρσις διότι ἔγνων ὅτι

σὺ ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις

³καὶ νῦν **δέσποτα κύριε** λαβὲ τὴν ψυχὴν **μου** ἀπ' **ἐμοῦ** ὅτι καλὸν τὸ ἀποθανεῖν **με** ἢ ζῆν με
⁴καὶ εἶπεν **κύριος** πρὸς **Ἰωανν** εἰ **σφόδρα λελύπησαι** σύ.

A treia parte are o structură concentrică formată din cinci segmente (v. 1, v. 2a-c, v. 2d-f, v. 3 și v. 4).

Primul și ultimul segment (v.1 și v. 4) sunt câte un verset ce sunt simetrice prin termenul „întristare” (*ἐλπίθη, λύπην μεγάλην* respectiv *λελύπησαι*). Acestea indică starea sufletească a lui Iona după „eșecul” său profetic. Ultimul verset este o întrebare ironică din partea lui Dumnezeu cu privire la „cantitatea” supărării lui Iona: „... foarte întristat?” (*σφόδρα λελύπησαι*).

Segmentele doi și trei conțin cuvintele lui Iona ce sunt o rugăciune adresată lui Dumnezeu. În cadrul acestor două segmente, în vorbire direct (așa cum este o rugăciune adresată lui Dumnezeu de către ființa umană) Dumnezeu este menționat de două ori. Odată la începutul rugăciunii, „Doamne” (*κύριε*), ca formula de adresare și a doua oară, în al doilea segment, (*νῦν δέσποτα κύριε*), atunci când se introduce cererea adresată. În aceleași două segmente pronumele, persoana I-a (în diferite forme: mele, eu, mea, meu, mine și mie) este prezent de ... 6 ori (câte trei în fiecare segment). Rezultă cât se poate de clar că Iona are o problemă personală cu Domnul!

Centrul structurii este o proclamare a lui Iona cu privir la calitățile lui Dumnezeu: „Tu [ești] milostiv și îndurător, îndelung răbdător, mult milostiv și [Te] întorci de la rele”. Este ceea ce „salvează” rugăciunea lui Iona.

Continuarea studiului celui de-al treilea tablou al cărții lui Iona va continua într-un ulterior articol în cadrul căruia se va rescrie întregul tablou, se vor pune în evidență termenii ce se regăsesc în principalele părți și se va face comentarii la întregul tablou.

Bibliografia

Septuaginta, Id est Vetus Testamentum graece iuxta LXX interpretes. Duo volumina in uno, edidit Alfred Rahlfs, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1979².
 Meynet, R., *Trattato di retorica biblica*, Edizioni Dehoniane, Bologna, 2008.